

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 7 นี้ จะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสรุปผลการศึกษา
2. การอภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การสรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง บทบาทและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนไก่ในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการบทบาทของการพนันชนไก่ในบริบทสังคมภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษากระบวนการพนันชนไก่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การพนันชนไก่กับบริบททางสังคมของภาคตะวันออก

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการของการพนันชนไก่ในภาคตะวันออกสามารถแบ่งได้เป็น 2 ยุคใหญ่ ๆ คือ

การพนันชนไก่ในยุคสมัยดั้งเดิมและในยุคสมัยใหม่ การพนันชนไก่ในยุคสมัยดั้งเดิมเป็นการพนัน โดยอาศัยข้าวของหรือผลผลิตในช่วงที่เศรษฐกิจเงินตรายังไม่ขยายตัวอย่างแพร่หลาย เช่น ข้าวเปลือก ผลไม้ หรือตัวไก่ตนเอง เป็นต้น ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจเงินตราแพร่หลายตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาก็เริ่มมีการใช้เงินตรา การพนันชนไก่ตั้งแต่อยุธยาจนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ก็จะพบว่า มีความพยายามแทรกแซงของรัฐ เช่น การห้ามข้าราชการหยุดงานไปชนไก่ในสมัยอยุธยา การปรับสินไหมสำหรับผู้ที่เล่นการพนันชนไก่ในดินรัตน โกสินทร์จนถึงระบุนวโนกฎหมายตราสามดวง ลงโทษผู้ฝ่าฝืนเล่นพนันชนไก่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แทรกแซงของรัฐในรูปนโยบายดังกล่าวก็ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพนักในเขตชนบทเนื่องจากในยุคนี้กลไกของรัฐไทยยังไม่ได้ขยายออกไปครอบคลุมชีวิตในหมู่บ้านชนบท การขาดบุคลากรของรัฐที่เป็นข้าราชการลงไปทำงานในชนบท รวมถึงระบบการสื่อสารที่ยังไม่ทันสมัยในการบริหารราชการ

การพนันชนไก่ในยุคสมัยใหม่เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และผ่านการปฏิรูประบอบราชการใหม่มาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ซึ่งทำให้กลไกรัฐขยายตัวและมีบุคลากรลงสู่ต่างจังหวัดมากขึ้น ดังนั้น รัฐจึงสามารถเข้าแทรกแซงไก่ชนในภาคตะวันออกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการประกาศพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีเนื้อหาสำคัญคือ รัฐเข้ามาควบคุมการเปิดบ่อนการพนันชนไก่ว่าต้องได้รับการอนุญาตตามกฎหมายและมีการเสียค่าธรรมเนียมให้แก่รัฐ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ถือว่าเป็นนโยบายแม่บทเกี่ยวกับการพนันไก่ชน อย่างไรก็ดี ได้มีความพยายามปรับมาตรการในรายละเอียดตามช่วงเวลา กล่าวคือ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายพยายามให้คนไทยเลี้ยงไก่เนื้อของฝรั่งที่นำเข้ามาเลี้ยงแทนไก่พื้นเมืองไทย แต่ไก่เนื้อหรือไก่ฝรั่งไม่มีลักษณะของไก่เก่งที่จะนำมาใช้ในการชนไก่ได้ดี ดังนั้น ตามชนบทในพื้นที่ภาคตะวันออกชาวบ้านก็ยังเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันอยู่เกือบทุกบ้านเรือน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 สมัยพลเอกสฤษดิ์ จิรโรจน์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น ได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลา พ.ศ. 2525 การออกระเบียบว่าด้วยการพนันชนไก่และกัดปลาเพื่อลดแหล่งอบายมุข ลงเพื่อมิให้ประชาชนลุ่มหลง มัวเมาในการพนันซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรมและความยากจนของประชาชนโดยลดจำนวนบ่อนและลดวันอนุญาตเล่นการพนันชนไก่และกัดปลาให้น้อยลง และห้ามอนุญาตให้เปิดบ่อนการพนันชนไก่และกัดปลาเพิ่มขึ้น

วงการไก่ชนในภาคตะวันออกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในยุคสมัยใหม่ช่วงทศวรรษ 2530 เมื่อบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัดมหาชน ได้พัฒนาไก่พันธุ์ผสมเพื่อให้ได้ไก่เก่งและแข็งแรงขึ้นสำหรับการชนไก่โดยนำไก่ไซ่ง่อนเข้ามา ผลที่ตามมาก็คือ เกิดการขยายตัวของธุรกิจไก่ชนและความนิยมในการชนไก่กว้างขวางขึ้นทำให้กลุ่มผู้นำทางธุรกิจและการเมืองจึงได้เข้ามาเคลื่อนไหวเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเปิดเสรีการชนไก่ แต่ก็ได้รับการต่อต้านจากกลุ่มพิทักษ์สิทธิสัตว์

อย่างไรก็ดี กระแสการเปิดเสรีการชนไก่ปรากฏผลในเชิงนโยบายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 เมื่อ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นได้ออกนโยบายขยายวันทำการแข่งขันชนไก่จากสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นสัปดาห์ละ 2 วัน จากเดิมที่เปิดได้เดือนละ 2 วัน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจอนุญาตในการขอเปิดบ่อนชนไก่เพิ่มได้ตามคำขอทันทีตามการผลักดันของสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยและสมาคมส่งเสริมอาชีพไก่ชนไทย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ลงนามแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกัปปลา พ.ศ. 2552 ด้วยการปลด ล็อกให้สนามชนไก่เปิดได้โดยการใช้ดุลพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัดของแต่ละแห่งผลของระเบียบ ดังกล่าวทำให้เกิดสนามชนไก่ขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ ตามต่างจังหวัดจำนวนมากเนื่องจากนักพนัน ชนไก่ไม่จำเป็นต้องอุ้มไก่ข้ามจังหวัดเพื่อมาชนในสนามไกลๆ ดังนั้น จึงเกิดซุ้มฟาร์มและชมรม ผู้เพาะเลี้ยงไก่ชนตามต่างจังหวัดมากมาย

กระแสการผลักดันนโยบายการเปิดเสรีการชนไก่ได้ประสบกับการชะงักงันเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2554 กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการพนันชนไก่และกัปปลา เพื่อเป็นการควบคุมแหล่งการพนันอันเป็นอบายมุข ซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสื่อมและผลกระทบ ต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงได้มีการจัดระเบียบการพนันชนไก่ขึ้น โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

1. การอนุมัติ อนุญาตให้จัดให้มีการพนันชนไก่ กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้ จังหวัดพิจารณาให้มีการพนันชนไก่สัปดาห์เว้นสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน เดือนหนึ่ง ห้ามเกิน 3 วัน

2. กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายไม่ประสงค์จะให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าของ บ่อนการพนันตามแนวทางหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 113/2479 ลงวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2479

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพนันชนไก่นั้น ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนคือ

1. ลักษณะของสนามชนไก่ในภาคตะวันออก ลักษณะของสนามชนไก่ในภาคตะวันออก นั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ บ่อนป่าหรือบ่อนบ้าน คือ บ่อนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิด ชนไก่ถูกต้องตามกฎหมาย บ่อนป่าจะมีชื่ออีกชื่อหนึ่งที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “บ่อนดำรวง” เพราะ ต้องจ่ายเงินให้กับดำรวงเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ดำรวง บ่อนชนไก่หรือบ่อนดีตัว บ่อนชนไก่หรือบ่อนดีตัว คือ บ่อนที่ได้รับอนุญาตให้เปิดชนไก่ถูกต้องตามกฎหมาย บ่อนชนไก่ ที่ได้รับใบอนุญาตนี้ชาวบ้านจะเรียกว่า “บ่อนดีตัว” หรือ “บ่อนอำเภอ” เพราะต้องเสียค่าธรรมเนียม ในการออกใบอนุญาตพนันชนไก่จากทางอำเภอ บ่อนชนไก่ประเภทนี้เป็นบ่อนที่ดำเนินการภายใต้ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และบ่อนบ็อกซิ่งหรือสมัครเล่น จะอาศัยข้อกำหนดเป็นข้ออ้าง ในการเปิดให้ชนไก่ บ่อนประเภทนี้จะต้องจัดตั้งเป็นชมรมที่เกี่ยวกับไก่ชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ประเพณีหรือวัฒนธรรมของการชนไก่ของไทยหรือส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชน

2. ลักษณะของไก่ชนในปัจจุบัน ไก่ชนในภาคตะวันออกสามารถแบ่งออกได้ 5 สาย พันธุ์คือไก่ชนสายพันธุ์ไทย ไก่ชนสายพันธุ์พม่า ไก่ชนสายพันธุ์เวียดนามหรือไซ่ง่อน ไก่ชนสาย

พันธุ์ราชสี และไก่สายพันธุ์ผสม ไก่ 5 สายพันธุ์ในปัจจุบันที่ได้รับนิยมที่สุดคือ ไก่สายพันธุ์ผสม โดยเฉพาะลูกผสมไทยพม่าเนื่องจากลูกผสมไทยพม่ามีการพัฒนาสายพันธุ์จนเป็นไก่เก่งที่มีชั้นเชิง ลีลาในการตีที่รุนแรงและแม่นยำมากกว่าไก่สายพันธุ์เดิมของไทย

3. ลักษณะของการเลี้ยงไก่ชนในภาคตะวันออก สามารถแบ่งลักษณะของการเลี้ยงไก่ชนในภาคตะวันออกเป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การเลี้ยงไก่ชนแบบชาวบ้าน การเลี้ยงไก่ชนแบบชาวบ้านนั้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นงานอดิเรก การเลี้ยงไก่ชนแบบชู้มนขนาดเล็ก การเลี้ยงไก่ชนแบบชู้มเลี้ยงไก่ขนาดเล็กมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเตรียมออกไปชนไก่โดยตรง แต่ไก่ที่นำมาเลี้ยงก็ยังเป็นการซื้อโดยจะคัดเลือก “ไก่เก่ง” มากกว่าเป็นเพียงดูเฉพาะความแข็งแรงของไก่ การเลี้ยงไก่ชนแบบชู้มเลี้ยงไก่ขนาดใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อเตรียมไก่ออกไปชนในสนามหรือเพื่อไว้ขายไก่ชนก็ได้ และการเลี้ยงไก่ชนแบบฟาร์ม การเลี้ยงไก่แบบฟาร์มเป็นการเลี้ยงไก่ชนขนาดใหญ่ที่มีจุดมุ่งหมายโดยตรงเพื่อขายไก่เป็นอาชีพ

4. ลักษณะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพนันชนไก่ในภาคตะวันออก การพนันชนไก่ในสนามไก่ชนของภาคตะวันออกนั้นแบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ผู้เกี่ยวข้องกลุ่มแรกคือ กลุ่มบ่อนไก่ ได้แก่ เจ้าของบ่อนซึ่งเป็นผู้ลงทุนเปิดบ่อน นายสนามหรือผู้จัดการสนามมีหน้าที่ในการตัดสินชี้ขาดทุกเหตุการณ์ในสนามชนไก่ กรรมการตัดสิน และพนักงาน เช่น พนักงานขายบัตร เป็นต้น ผู้เกี่ยวข้องกลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มชู้มไก่ชนในภาคตะวันออกนั้นประกอบด้วยบุคคลคือ เจ้าของไก่ และมีมือม้า บทบาทของมือม้า มือม้าอาจจะเป็นผู้ที่เจ้าของชู้มไก่ชนจ้างไว้ประจำชู้มเพื่อเลี้ยงดูไก่ชน ให้น้ำไก่ พาไก่ออกกำลังกาย ซ้อมปล้ำไก่ ดูแลไก่ชน รักษาแผลให้ไก่หลังจากการปล้ำหรือการชนไก่แต่ละยก ในวันที่นำไก่เข้าชนในบ่อนชนไก่ มือม้าจะเป็นผู้นำไก่เข้าบ่อนพร้อมด้วยเจ้าของชู้ม อุ้มไก่ชนไปเปรียบจับคู่ชนในสังเวียน ดังนั้น มือม้าจึงเป็นผู้มีความสำคัญมากในขบวนการชนไก่ที่จะสามารถทำให้ไก่ชนของชู้มชนะหรือแพ้ได้ ชู้มไก่แต่ละชู้มจะมีมือม้าหลายคนขึ้นอยู่กับจำนวนไก่ที่มีในชู้ม แต่จะมีมือม้าที่เป็นหัวหน้า 1 คน เรียกว่า “มือม้าเอก” ส่วนกลุ่มสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ได้แก่ กลุ่มเซียนพนันหรือ นักพนัน ในวงการชนไก่อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “นักเลงไก่กระดาศ” นักพนันกลุ่มนี้จะไม่มีการมีไก่ชนของตนเอง แต่จะเข้ามาในสนามชนไก่เพื่อเล่นแต่การพนัน

5. ลักษณะของรูปแบบการพนันชนไก่ในภาคตะวันออก สามารถแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นวิธีการเล่นพนันไก่ชนในภาคตะวันออก จะมีลักษณะง่าย ๆ คือ การเล่นเสมอ การเล่นต่อ การเล่นรอง และการเล่นออกตัวซึ่งการเล่นออกตัวหรือ “แต่งบัญชี” คือ การเล่นไก่ทั้ง

2 ตัว ทั้งเสมอ ต่อ และรอง เพื่อให้ได้ทั้ง 2 ข้างหรือเสียน้อยลง ลักษณะที่สองเป็นเรื่องกติกาของการพนันไถ่ชนซึ่งในภาคตะวันออกนั้นกติกาพื้นฐานของการชนไถ่ในภาคตะวันออกที่สำคัญคือ กติกาส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกจะมีส่วนใหญ่ที่คล้ายกัน เช่น การกำหนดระยะเวลาในการชน คือ ไม่เกิน 25 นาทีต่อยก และจำนวนยก ไม่เกิน 12 ยก การแพ้ชนะตัดสินจากไถ่ตัวที่ร้องและหนีจากการต่อสู้ ลักษณะที่สามเป็นเรื่องของกลโกงและเล่ห์เหลี่ยมในการพนันไถ่ชนในภาคตะวันออกพบว่า กลโกงส่วนใหญ่ที่พบในวงการไถ่ชนในภาคตะวันออกมากที่สุดได้แก่ การวางยาหรือการใช้สารเคมีในตัวไถ่หรือในอาหารไถ่ อีกประเภทหนึ่งที่พบเห็นมากคือ การวางยาไถ่ตนเองหรือของคู่ต่อสู้ กลโกงที่พบเกือบทุกสนามคือ ไถ่งาน ที่นำไถ่จากการชนที่มีประวัติแพ้ชนะกลับมาชนกันอีก และลักษณะสุดท้ายเป็นเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของการเล่นพนันชนไถ่ในภาคตะวันออก ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลมาก ได้แก่ การชนไถ่เพื่อความบันเทิง ความมั่นใจในการพนันไถ่ชน การชนไถ่เป็นการพนันที่ไม่จำกัดวงเงินที่เล่น และความสะดวกในการมีบ่อนไถ่ชนใกล้บ้าน

ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า การพนันชนไถ่ในภาคตะวันออกเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม ดังนี้

การพนันชนไถ่มีความสัมพันธ์กับบริบททางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกในปัจจุบัน เนื่องจากไถ่ชนมีความสัมพันธ์กับชีวิตเศรษฐกิจที่เน้นการทำงานของคนในภาคตะวันออกดังคำพังเพยที่ว่า “เสร็จการทำงาน ก็กดปลาชนไถ่” เป็นต้น ในภาพเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจแบบตลาดเราจะพบว่าไถ่ชนไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความบันเทิงแต่ได้ถูกวางไว้เป็นอาชีพเพื่อตลาดคือ เพื่อการซื้อขาย เช่น การเลี้ยงไถ่ชนเพื่อเป็นอาชีพ ทั้งในตลาดต่างประเทศและในประเทศ อาทิ อินโดนีเซีย บรูไน กัมพูชา มาเลเซีย นอกจากนี้ การเลี้ยงไถ่ชนเป็นอาชีพยังมีลักษณะที่มีผลต่อเนื่อง (Linkage Effect) ตามมาที่สำคัญคือ การขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไถ่ชน เช่น ร้านขายยาไถ่ชนและอุปกรณ์เกี่ยวกับไถ่ชน เป็นร้านเล็ก ๆ จำหน่ายยาและเวชภัณฑ์เกี่ยวกับการเสริมพลังให้กับไถ่ ยาบำรุงไถ่ชน และมีอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไถ่ชนทุกชนิด เป็นต้น

การพนันชนไถ่มีความสัมพันธ์กับบริบททางการเมืองของภาคตะวันออกในปัจจุบัน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างการเล่นไถ่กับบริบททางการเมืองในที่นี้ หมายถึง บทบาทของไถ่ชนกับความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างคนและกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมของภาคตะวันออก รวมถึงความสัมพันธ์กับรัฐที่แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ระเบียบ กฎหมาย นโยบาย ที่เกี่ยวกับไถ่ชน เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ไถ่ชนกับอำนาจในภาคตะวันออกซึ่งหมายรวมถึงอำนาจทั้งที่

เป็นทางการและไม่เป็นทางการนั้นเราจะพบว่า มีความสัมพันธ์กันคือ เราพบว่า ในภาคตะวันออก จะเห็นได้ชัดเจนว่า ผู้เป็นเจ้าของสนามชนไก่ส่วนมากจะเป็นนักการเมืองในท้องถิ่นหรือหัวคะแนน ดังนั้น ความสัมพันธ์กับระบบอำนาจจึงชัดเจนยิ่ง นอกจากนี้ เจ้าของสนามชนไก่ยังต้องสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่ออาศัยการเกื้อหนุนช่วยเหลืออีกด้วย เจ้าของบ่อนป่าหรือแม้แต่สนามชนไก่ที่ได้รับอนุญาตจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย (ส่วย) ให้กับผู้รักษากฎหมาย ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นการสร้างอิทธิพลโดยมิอาจปฏิเสธได้

การดำเนินกิจการบ่อนชนไก่แม้ว่าจะดำเนินการอย่างถูกกฎหมายแต่ก็จำเป็นที่ผู้ดำเนินการบ่อนชนไก่หรือผู้จัดการบ่อนต้องรู้จักและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลในพื้นที่เพื่อขอให้ช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกหรือทำหน้าที่ในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับต่าง ๆ ผู้มีอำนาจอิทธิพลดังกล่าวถ้าจะขอให้จัดตั้งบ่อนก็จะดำเนินการได้สะดวกและสามารถลดค่าใช้จ่ายได้หรือที่เรียกว่า “ตีตัวเด็ก” หมายถึง มีนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจอิทธิพลสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ในกรณีบ่อนป่าที่ดำเนินงานไประยะหนึ่ง เมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเสียค่า “สินบน” ให้เจ้าหน้าที่ เจ้าของบ่อนชนไก่ก็จะแจ้งไปยังสายของเจ้าหน้าที่เพื่อขอยกเลิกกิจการ ซึ่งก็คือการยกเลิกจ่ายค่าส่วนนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปแล้วความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจในการพนันไก่ชนเมื่อพิจารณาจากรูปแบบของบ่อนชนไก่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบ่อนป่าหรือบ่อนบ้านและความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบ่อนชนไก่ที่ถูกกฎหมายหรือบ่อนชนไก่แบบธุรกิจ

1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบ่อนป่าหรือบ่อนบ้านซึ่งมีความสัมพันธ์ 2 รูปแบบคือ ความสัมพันธ์แนวตั้งและแนวนอน ในความสัมพันธ์แนวตั้งนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ่อนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมาเก็บส่วยเป็นหลัก ส่วนความสัมพันธ์แนวนอนจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนเลี้ยงไก่ชนด้วยกันหรือซุ่มไก่ชนกับบ่อนป่าซึ่งมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบ่อนชนไก่ที่ถูกกฎหมายหรือบ่อนชนไก่แบบธุรกิจ ในความสัมพันธ์แนวตั้งนั้นเป็นความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเอื้ออำนวยต่อการกำกับการบ่อนชนไก่ ไม่ให้มีปัญหาในเรื่องการพนันระหว่างชนไก่ เช่น การขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมารักษาความปลอดภัยโดยมีการจ่ายเบี้ยเลี้ยงเป็นทางการ เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์แนวนอนจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างนักพนันชนไก่ด้วยกันบนฐานของความเป็นเพื่อน

การพนันชนไก่มีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมของภาคตะวันออกในปัจจุบัน เนื่องจากการชนไก่กับบริบททางวัฒนธรรมในฐานะที่วัฒนธรรมเป็นระบบความคิดความเชื่อ (Way of Thinking) กล่าวคือ การชนไก่เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนไทยที่สืบสานมาตั้งแต่ปู่ย่า ตายายหรือบรรพบุรุษ ในสมัยก่อนการตีไก่จะเล่นกันในวันพระหลังเสร็จจากการทำบุญ วัดที่เป็น

แหล่งพบปะของคนทุกคนไม่ว่าจะอยู่หมู่บ้านใดไม่ว่าใกล้หรือไกลต่างพากันมาทำบุญที่วัดในวันพระ เมื่อเสร็จภาระกิจการดีได้จึงเป็นการพักผ่อนหย่อนใจหรือเกมกีฬาของผู้คนในชุมชนนั้น ปู่เล่าว่าในสมัยหนุ่ม ๆ จะนำไก่ไปตีที่ลานวัดหลังเที่ยงพระเพลแล้ว ได้ทุนวัดจะมีส้มไถ่กว้างไว้เพื่อครอบไก่ตอนไปทำบุญ หลังจากเสร็จงานก็จะนำไก่ไปเปรียบกับคนในหมู่บ้านอื่นที่นำไก่มา

อภิปรายผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

การวิเคราะห์เกี่ยวกับการชนไก่ที่มีองค์ความรู้อยู่ในวงวิชาการนั้นให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ในเชิงตีความที่นำโดยงานของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Geertz, 1973) เกียร์ซมองว่า การพนันชนไก่เป็นสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง เช่น ในกรณีของทางสังคมบาห์ลี ไก่เป็นสัญลักษณ์ของผู้ชายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ คำว่า Sabang ซึ่งเป็นคำที่ใช้สำหรับไก่ชนนั้นได้ถูกนำมาใช้ในแง่อุปมาว่าอาจหมายถึง วีรบุรุษ นักรบ ผู้ชนะ ผู้ชายเจ้าชู้ นักล่าผู้หญิง หรือผู้แข็งแรง ผู้ชายที่เพ็งแต่งงานและยังชื้อยต่อเพศตรงข้ามจะถูกเปรียบว่าเป็น ไก่ชนที่ถูกจับใส่ลุ่มเป็นครั้งแรก ขณะการพิจารณาคติความในศาล สงคราม การแข่งขันทางการเมือง การทะเลาะวิวาทในเรื่องการสืบทอดมรดก หรือแม้แต่การทะเลาะเบาะแว้งข้างถนนก็จะถูกเปรียบเทียบในเชิงอุปมากับการชนไก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและไก่ชนของเข้เป็นเสียยิ่งกว่าการอุปมาเปรียบเทียบ ทั้งนี้เพราะผู้ชายบาห์ลีส่วนใหญ่จะใช้เวลามากมายอยู่กับการเลี้ยงดูฟักไก่ของเขาอย่างดีเป็นพิเศษ การชนไก่ไม่ได้เป็นเพียงแค่เกมกีฬาอะไรสักอย่างที่มุ่งเน้นเรื่องแพ้ชนะ หากแต่การชนไก่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกมากมายที่เกิดขึ้นระหว่างความเป็นมนุษย์กับสัตว์ร้าย ความดีกับความชั่ว Ego กับ Id พลังสร้างสรรค์ของความเป็นเพศชายที่ถูกกระตุ้นและพลังทำลายล้างของสภาพสัตว์ที่ถูกทำให้สูญสลาย สิ่งเหล่านี้ได้หลอมรวมอยู่ในละครเลือดของความเกลียด ความทารุณ โหดร้าย ความรุนแรง และความตาย การชนไก่ได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้น อารมณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น มา สำหรับบุคคลที่เข้าร่วมในพิธีกรรมเป็นเสมือนหนึ่งการเรียนรู้ด้านอารมณ์ความรู้สึกในวัฒนธรรมของพวกเขาเองว่า เขาจะแสดงออกซึ่งอารมณ์ของตนเองผ่านคู่สายตาภายนอกในขณะที่เขาอยู่ในบริบทของการรวมกลุ่มทางสังคมได้อย่างไร ดังเช่น บ่อยครั้งเจ้าของไก่ตัวที่ชนะจะนำซากไก่ตัวที่แพ้มาฉีกเป็นชิ้น ๆ ซึ่งการกระทำเช่นนั้นได้สร้างความเดือดดาลให้แก่เจ้าของไก่ตัวดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาแพ้ในนัดสำคัญๆเมื่อเขากลับบ้านเขาจะกลับไปทำลายหิ้งบูชาของครอบครัวและสาปแช่งพระเจ้าที่ตนนับถือ

แต่ข้อค้นพบในวิทยานิพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า การพนันชนไก่ในสังคมภาคตะวันออกมีความหมาย (Meaning) เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสประวัติศาสตร์โดยความหมายที่แตกต่างกันนั้นเป็นไปตามปัจจัยเชิงโครงสร้างสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมความเชื่อของภาคตะวันออกเป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของภาคตะวันออกที่เป็นบริบทของการพนันชนไก่ในภาคตะวันออกตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมานั้นสามารถสรุปได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ ๆ คือ (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2553)

1. ภาคตะวันออกในช่วงการผลิตเพื่อยังชีพเป็นหลักก่อนรัตนโกสินทร์ตอนต้น เศรษฐกิจการเมืองของจังหวัดในช่วงอยุธยาและธนบุรีเป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อยังชีพภายใต้ระบบไพร่ กล่าวคือ มีการทำนา การประมงขนาดเล็กและทอดผ้าสีน้ำเงินในครอบครัวเป็นหลักโดยส่วนเกินทางเศรษฐกิจจะถูกใช้เป็นส่วนสำหรับชนชั้นปกครอง เช่น ข้าว ไม้ตะเคียน เสื้อ ใต้เพื่อใช้จุดไฟ เป็นต้น ชนชั้นปกครองจะนำส่วนที่เหลือจากการกินการใช้นำมาทำการค้ากับเมืองอื่นด้วย

2. ภาคตะวันออกในช่วงการผลิตเพื่อยังชีพควบคู่ไปกับการผลิตเพื่อขายตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้นต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คนจีนได้เข้ามามีบทบาทในแถบชายฝั่งทะเลตะวันออกมากขึ้น โดยผ่านการค้าเรือสำเภา พ่อค้าจีนได้นำระบบการผลิตเพื่อขายมาใช้เมื่ออพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่จังหวัดที่ศึกษา ดังนั้น จึงเกิดระบบการผลิตสองรูปแบบควบคู่กันไป ภายในตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา คือ การผลิตเพื่อยังชีพโดยคนไทยควบคู่ไปกับการผลิตเพื่อขายของคนจีน

การผลิตเพื่อยังชีพของคนไทยในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ยังเน้นการทำนาทำสวน ทำไร่ และการทำประมงเป็นหลัก ส่วนการผลิตเพื่อขายนั้นพัฒนาขึ้นมาจากคนจีนอพยพที่มีความรู้และพฤติกรรมแบบผู้ประกอบการ เช่น มีความรู้ด้านการเดินเรือ การต่อเรือ การประมง การค้าขาย ดังนั้น เมื่อมาตั้งถิ่นฐานในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออกจึงได้นำแนวคิดการประกอบธุรกิจมาใช้ในการเกษตร เช่น การทำสวนผลไม้ สวนยาง สวนพริกไทย การทำประมง การต่อเรือ การทำน้ำตาลอ้อย เป็นต้น พ่อค้าจีนบางคนได้ไต่เต้าขึ้นในทางสังคมโดยการได้บรรดาศักดิ์ศักดิ์ทางราชการจากการเป็นเจ้าภาษีนาอากรหรือโดยการแต่งงานกับตระกูลเจ้าเมืองในอดีต

พลวัตของการผลิตแบบคู่ขนานได้ดำเนินมาจนกระทั่งมีการสร้างถนนสุขุมวิทในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2483 ก่อนการขยายตัวของถนนสุขุมวิทจะพบว่า ยังมีการผลิตในลักษณะคู่ขนานเช่นเดิม คือ ในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบนั้นระบบการผลิตจะเป็นระบบการเกษตรเพื่อยังชีพในหมู่บ้านไทยเป็นหลักโดยการทำนาขังพื้งพื้งน้ำฝนและมีการลงแขกแลกเปลี่ยนแรงงาน ส่วนการประมงเป็นการประมงน้ำตื้นหรือมีโป๊ะริมฝั่งเป็นเพื่อหวังจับปลาไว้บริโภคเองสำคัญ

ในพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขัง การผลิตที่เน้นการหาของป่า อาทิ หวาย และน้ำมันยาง เนื่องจากบริเวณป่ายังเป็นพื้นที่ขาดแคลนน้ำสำหรับทำนา การขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่ทำให้พื้นที่นั้นไม่สามารถปลูกข้าวให้เพียงพอได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยระบบการแลกเปลี่ยนสินค้า (Barter System) ระหว่างหมู่บ้านเข้ามาเสริม เช่น “คนป่าบน” จะนำของป่ามาแลกข้าวกับชาวปากน้ำ หรือ การแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับบริการที่เรียกว่า “ขายขอ หมอวาน” คือหมอพื้นบ้านจะให้บริการรักษาโรคแก่ชาวบ้านโดยไม่คิดมูลค่า ในขณะที่ชาวบ้านก็จะต้องช่วยเหลือพื้นบ้านเกี่ยวข้าวในนา

ในช่วงก่อนการสร้างถนนสุขุมวิทนั้น การเกษตรเพื่อขายที่ควบคู่ไปกับการผลิตเพื่อยังชีพข้างต้น จะเน้นการทำไร่ทำสวนเป็นหลัก การทำไร่ที่สำคัญ ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การปลูกอ้อยป้อนโรงงานน้ำตาล การปลูกยางพารา ส่วนการทำสวนในช่วงนี้จะเน้นพืชเศรษฐกิจ เช่น การปลูกทุเรียน มังคุด เงาะ โดยการเอาพันธุ์ผลไม้มาจากจันทบุรี อุตสาหกรรมพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกิดขึ้นมาในช่วงนี้ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีฐานอยู่ที่การเกษตรโดยมีคนจีนเป็นผู้ประกอบการคนสำคัญ เช่น โรงน้ำปลา โรงน้ำตาล โรงบ่มยาง เป็นต้น

การเกษตรเพื่อยังชีพสามารถดำรงอยู่ได้ก่อนการสร้างถนนสุขุมวิทตลอดก็เนื่องมาจากข้อจำกัดการคมนาคมทำให้การค้าขายในตลาดที่กรุงเทพฯ ไม่สามารถขยายตัวเท่าที่ควร การคมนาคมขนส่งสินค้าในช่วงนี้อาศัยแต่เพียงทางเรือซึ่งมีเส้นทางเดียวจากท่าแหลม จันทบุรี ไปปากน้ำประแสร์ และแะเมืองชลบุรี หลังจากนั้นจะไปสิ้นสุดที่ท่าราชวงศ์ กรุงเทพฯ เพื่อไปค้าขายที่ปากคลองตลาด การเดินทางทางเรือดังกล่าวก็มีเพียงสัปดาห์ละ 1-2 วัน สถานการณ์เช่นนี้ทำให้การค้าและเศรษฐกิจเงินตราในจังหวัดขยายตัวได้อยู่ในวงจำกัดมาก

หลังจากเลิกระบอบไพร่ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึง การสร้างถนนสุขุมวิทนั้นพบว่า อยู่ภายใต้กรอบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย คือ อำนาจการเมืองจึงอยู่ในมือของกลุ่มข้าราชการ ถึงแม้ภายใต้ระบอบดังกล่าวจะให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แต่จะพบว่า การเลือกตั้งซึ่งมีครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2476 ถือเป็นของใหม่มากสำหรับคนต่างจังหวัดรวมถึงยังเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมอีกด้วย คือ การให้ผู้แทนตำบล 40 คนมาเลือกผู้แทนราษฎรของจังหวัด ดังนั้นผู้สมัครและผู้ได้รับเลือกตั้งจึงมักเป็นข้าราชการและอดีตข้าราชการเป็นหลัก เนื่องจากกฎหมายเลือกตั้งในสมัยนี้ให้อภิสิทธิ์แก่ข้าราชการประจำสามารถลาไปสมัครรับเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องลาออกจากราชการ เว้นเสียแต่จะเป็นข้าราชการประจำในเขตจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงการผลิตเพื่อขายเป็นหลักหลังการสร้างถนนสุขุมวิทและสะพานบางปะกง การสร้างถนนสุขุมวิทระยะแรกในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา มุ่งตัดถนนเลียบชายฝั่งเพื่อขนถ่ายสินค้าจากชลบุรีไปถึงจังหวัดตราดโดยสร้างถนนห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ

10 กิโลเมตร การสร้างถนนสุขุมวิทในช่วงนี้มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การผลิต คือ การสร้างถนนกระตุ้นชุมชนชายฝั่งทะเลให้ขยายพื้นที่ทำไร่ทำสวนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งน้อยมาตั้งถิ่นฐานใกล้ถนนสุขุมวิทเพราะการคมนาคมสะดวกขึ้นจากการมีรถโดยสารเริ่มวิ่งรับส่งคน

การขยายตัวของพืชเศรษฐกิจขยายตัวกว้างขวางขึ้นไปอีกระหว่าง ปี พ.ศ. 2490-2510 เมื่อนายทุนขอสัมปทานทำป่าไม้ในป่าดงดิบ การสัมปทานป่าไม้ทำให้เกิดโรงเลื่อยสมัยใหม่จำนวนมาก โรงเลื่อยเหล่านี้ใช้เลื่อยจักรขนาดใหญ่ รอยนต์ชักลากไม้ซุง และเรือเดินทะเลขนาดใหญ่บรรทุกไม้กระดานส่งขายกรุงเทพฯ และต่างประเทศ หลังจากตัดไม้สัมปทานแล้วนายทุนจะปล่อยให้ประชาชนในที่ต่าง ๆ เข้ามาจับจองพื้นที่ทำไร่ทำสวน โดยการซื้อสิทธิ์จากผู้นุ่กเบิกในราคาถูกหรือพรรคพวกลูกน้องของนายทุนอาจเข้ามาจับจองบุกเบิกป่าเสียเอง การกระทำเช่นนี้ทำให้พืชเศรษฐกิจในที่ป่าสงวนมากขึ้น ส่วนการทำนาช่วงหลังการสร้างถนนสุขุมวิทได้มีการปรับเปลี่ยนมาจากการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อขายมากขึ้น คือ เปลี่ยนไปสู่การทำนาเพื่อ “กินเหลือขาย” และมีการจ้างทำนาแทนการลงแขกมากขึ้น

ต่อมาเมื่อมีการนำทุเรียนจากบางกอกน้อยมาปลูกในจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 เป็นต้นมา ทำให้ชาวบ้านขยายการทำสวนมากขึ้น การขายทุเรียนจะได้ดีกว่าการปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นเนื่องจากชาวสวนสามารถขายทุเรียนได้ที่ละลูก ดังนั้นชาวบ้านจึงลดพื้นที่การทำนาลงและเพิ่มการทำสวนมากขึ้น ในที่สุดจังหวัดจึงได้เกิดเกษตรกรที่ทำสวนอย่างเดียวโดยไม่พึ่งการทำนาเพราะสามารถหาเงินจากการขายทุเรียนเลี้ยงครอบครัวได้ การผลิตเพื่อขายพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่งเมื่อเศรษฐกิจเงินตราขยายตัวจากการใช้จ่ายของทหารอเมริกันที่สนามบินอู่ตะเภา การขยายตัวของเศรษฐกิจเงินตรา

ภายใต้บริบทของภาคตะวันออกเฉียงใต้ดังกล่าวเราจึงสามารถตีความการชนไก่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีความหมายแตกต่างกันคือ ในช่วงการผลิตเพื่อยังชีพเป็นหลัก การชนไก่มีความหมายเป็นกีฬาพนันเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ในสมัยโบราณของไทยนั้น การเลี้ยงไก่มักจะปล่อยให้หาอาหารกินเองตามลานบ้าน ลานนวดข้าวหรือตามเรือสวนไร่นา การหาอาหารของไก่นั้นได้จากการคุ้ยเขี่ยหาอาหารข้าว รำ เม็ดข้าวที่ตกหล่นอยู่บริเวณครกที่ใช้ตำข้าว ไก่ไม่ค่อยขาดอาหารไม่ว่าจะเป็นแร่ธาตุหรือวิตามินต่าง ๆ เพราะไก่ได้สิ่งเหล่านั้นจากแมลง สัตว์เล็ก ๆ หนอน ผักสดหญ้า รวมถึงถั่วหรืองาที่ปลูกอยู่ตามรั้วบ้าน อาหารที่เป็นคาร์โบไฮเดรตก็ได้จากข้าวเปลือก รำ แกลบและปลายข้าวที่ตกหล่นตามท้องไร่ท้องนาหรือบริเวณลานบ้าน ชาวบ้านเลี้ยงไก่ไว้ได้ดูบ้านพอที่จะเป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหารเพื่อการทำบุญ ผู้คนสมัยก่อนใช้เลี้ยงไก่ขึ้นเป็นนาฬิกาปลุกยามเช้า และวิถีชีวิตของชาวนาเมื่อว่างจากการทำนามักจะหากีฬาหรือ

การเล่นเพื่อความสนุกสนานซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่ส่วนมากมักเกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติ อันได้แก่ ปลา กัด ชนวัว ชนไก่ ฯลฯ

ในบรรดาไก่ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้นั้น ไก่ชนมีสัณฐานลักษณะของนกกู้ ชอบจิกตีและแย่งอาหารกัน ไก่หนุ่มมักแย่งไก่ตัวเมียและแย่งความเป็นใหญ่ในฝูง ชาวบ้านที่เลี้ยงไก่เห็นว่าไก่ตัวไหน ตีชนะตัวอื่นและมีลำหักลำโคนดี ก็จะเลี้ยงไว้เป็นไก่ชนต่อไป เมื่อว่างจากการทำนาทำไร่ ก็นำไก่ชนที่เลี้ยงไว้ไปประลองกับไก่ผู้อื่นเพื่อเป็นพินิจว่าไก่ใครเก่งกว่ากัน เจ้าของไก่ที่ชนะจะได้รับ การยกย่องนับหน้าถือตากันในหมู่บ้าน ๆ ทั้งการและใจ ภาพหนุ่มชนบทเดินอุ้มไก่เดินโชว์จึงเป็น ภาพที่ถือว่าชวนมองยิ่งนักโดยทั่วไป “การเลี้ยงไก่ชน” และ “การชนไก่” เป็นของคู่กัน ของชนบท ไทยทั่วไป ดังคำพังเพยที่ว่า “เสร็จจากการทำนา ก็ดัดปลาชนไก่” และการทำงานกับการชนไก่ก็เป็น ของคู่กันอีก ในสมัยก่อนการนวดข้าวต้องใช้แรงจากคนตีข้าวให้ร่วง ต้องมีลานตากข้าวและต้อง ไปนอนเฝ้า การเลี้ยงไก่จึงควบคู่กันไป เพราะว่ามีข้าวเปลือกจำนวนมากเป็นอาหารไก่ ไก่ก็อุดม สมบูรณ์ในฤดูหนาวที่เก็บเกี่ยวข้าวกัน จะตรงกับฤดูผสมพันธุ์ไก่ เลี้ยงลูกไก่ หรือแม้แต่การเลี้ยงไก่ ชนกัน ซึ่งจุดนี้ทำให้การชนไก่สืบสานต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวของการผลิตเพื่อขายในภาคตะวันออกความหมายของการชนไก่ ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นกระบวนการกลายเป็นสินค้า (Commodification) ของการชนไก่ กล่าวคือ กระบวนการกลายเป็นสินค้าของการพนันชนไก่เป็นกระบวนการของการสร้างคุณค่าความพยายาม ของกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อรวบรวมและรักษาความรู้และประสบการณ์การเลี้ยงไก่ชนที่กระจัด กระจายอยู่ตามแหล่งต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้าง “ภาพ” ให้กับสินค้า และ “ภาพ” เหล่านี้มี “คุณค่า” ต่อผู้บริโภค ซึ่งก็ถูกให้สัญลักษณ์จากสังคมเช่นเดียวกัน โดยภาพดังกล่าวนี้เป็นภาพที่เกิดจาก ความพยายามที่จะรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมอันได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่ ไม่ว่าจะเป็น การเลือกสรรสายพันธุ์ไก่ชน การปรนไถ่ การปล้ำไก่หรือซ้อมไก่ และการชนไก่ สิ่งเหล่านี้ มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งใหม่ ๆ นั่นคือ ภาพเหล่านั้นถูกนำมาใช้เพื่อให้สังคมยอมรับในสิ่ง ที่คนในแวดวงไก่ชนกระทำอยู่ ถึงแม้ว่าการชนไก่จะมีภาพที่เกี่ยวข้องกับการพนันและการทรมาน สัตว์ แต่สังคมอาจจะยอมรับในสิ่งดี ๆ ที่คนในแวดวงพยายามนำเสนอ เช่น ไก่ชนเป็นสัตว์ เศรษฐกิจ การชนไก่เป็นการเล่นพื้นบ้านที่สมควรอนุรักษ์และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนโยบายในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ควรมีการกำหนดนโยบายอนุญาตการเล่นกีฬาชนไก่ให้ถูกต้องตามกฎหมายที่จะ

ไม่เปิดช่องทางให้เกิดการคอร์รัปชันในระบบราชการ โดยเฉพาะขั้นตอนอนุญาตระยะเวลาการเปิดสนามกีฬาชนไก่ ควรเปลี่ยนแปลงเวลาการอนุญาตให้สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยให้เปลี่ยนจากเวลา 7.00-19.00 น เป็น 10.00-22.00 น.

2. ปรับปรุงกฎเกณฑ์การพนัน โดยให้นักพนันแทงพนันกับเจ้าของสนามชนไก่เหมือนสนามแข่งม้าแทนที่จะเล่นพนันกันเอง ควรเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกฎหมายที่ระบุให้ไก่ชนอยู่ในหมวด ข. ซึ่งเป็นการพนันที่เบากว่าหมวด ก. เพราะไม่ต้องมีเจ้ามือ ซึ่งไม่ต่างจากการพนันมวย เพราะสามารถเล่นกันเองโดยไม่ต้องมีเจ้ามือเป็นคนกลาง การปรับปรุงการพนันโดยให้นักพนันแทงพนันกับบ่อนเพื่อให้รัฐจัดเก็บรายได้จากการพนันที่บ่อนหรือสนามชนไก่ได้รับจากการแทงพนัน ซึ่งรายได้ที่จัดเก็บอาจคิดเป็นร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ของรายรับของสนามชนไก่

3. ควรมีการเปลี่ยนแปลงการอนุญาตโดยให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบตัดสินใจ การดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย การจัดปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยการมีส่วนร่วมในการควบคุมบ่อนชนไก่โดยชุมชน ซึ่งเป็นไปในลักษณะการควบคุมร่วมกันสามารถทำได้กับบ่อนชนไก่แบบบ่อนป่าและบ่อนบ้านทุกแห่ง โดยให้อำนาจการควบคุมอยู่ที่คณะกรรมการหมู่บ้านในการดูแลและติดตามตรวจสอบ จัดสรรผลประโยชน์สู่ชุมชน ทั้งการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ การออกกฎเกณฑ์การเล่นชนไก่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจารีตประเพณีของชุมชน

4. เพื่อเป็นการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงไก่ชน ควรออกระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งสนามชนไก่ (ทดสอบไก่) เพื่อเป็นตลาดกลางสำหรับผู้หาซื้อไก่ชน โดยให้ส่วนราชการอื่น เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นเจ้าภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง บทบาทและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนไก่ในสังคมไทย เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้คือ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนไก่ระหว่างภาคตะวันออกกับภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนไก่ของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา มาเลเซีย เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจในระดับประเทศเกี่ยวกับการพนันไก่ชนเพื่อเป็นฐานในการกำหนดนโยบายสาธารณะต่อไป